

Hertog Jan lezing 2018:

Op 19 april jl. kwamen zo'n tachtig Vrienden in de Eikehoef op Landgoed Baest bijeen voor de jaarlijkse Hertog Jan lezing. Zij vormden een aandachtig gehoor voor spreker van deze avond, Jan van Oudheusden. De deelnemers werden welkom geheten door de heer Jan-Hein van de Mortel. De heer Van de Mortel heeft zich jarenlang ingezet voor het behoud en de ontwikkeling van zijn Landgoed Baest.

Voorzitter Sammy van Tuyll dankte de heer Van de Mortel voor zijn mooie openingswoorden. Het bestuur van de stichting heeft inmiddels met droefheid kennis genomen van het overlijden van de heer Van de Mortel op 22 juni jl.

Vijf jaar geleden opperde Roland Pessers, adviseur van onze stichting en tevens verbonden aan Landgoed Baest, het idee van deze lezingenreeks. En nu heeft Jan van Oudheusden, na de eerste Hertog Jan lezing, tot ieders groot genoegen ook de vijfde voor zijn rekening genomen. Op zijn beurt voelt de heer Van Oudheusden zich als een echte 'Bourgondiër' thuis op Landgoed Baest en bij het jaarlijks samenkomen voor de Hertog Jan lezing. Het zijn sfeervolle avonden, welke uiteraard afgesloten worden met een goed glas wijn.

Wies van Leeuwen was zo bereidwillig om bij wijze van verslag een korte samenvatting van de lezing te maken, zodat ook de thuisblijvers geïnformeerd worden over het Bourgondische Brabant, maar ook voor degenen die de lezing wél hebben bijgewoond zal het aardig zijn om nogmaals een samenvatting te lezen. Onderstaand volgt integraal het verslag, met nogmaals dank aan de heer Wies van Leeuwen.

Brabant en Bourgondië: een goudgerande combinatie

Het cliché van de Brabander als Bourgondische levensgenieter wordt al decennia gekoesterd. Er is een tweede cliché, het beeld van de Hollandse Gouden Eeuw. Maar weinigen weten dat er daarvoor al een eerste Gouden Eeuw is geweest, die van het hertogdom Brabant.

Bourgondië

1356 verliest koning Jan II van Frankrijk (de Goede) de slag bij Poitiers. Jan II geeft aan zijn zoon Philips de Stoute (d.w.z. de stoutmoedige) het gebied Bourgondië. Philips leeft op grote voet met een omvangrijke hofhouding in Dijon, naar het voorbeeld van zijn oudere broer Jean Duc de Berry. Door zijn huwelijk met Margaretha van Male (Vlaanderen) in 1369 komt een nog groter gebied in Bourgondische handen.

Precies drie eeuwen is het hertogdom Brabant geregeerd door hertogen uit het Huis Leuven, als

hun heerschappij in 1406 ten einde komt als gevolg van het kinderloos overlijden van hertogin Johanna. De hertogstitel gaat dan over op Margaretha van Vlaanderen die gehuwd is met

Philips de Goede

Philips de Stoute. Brabant valt sindsdien onder het gezag van het hertogdom Bourgondië, aanvankelijk indirect via een zijtak, maar in 1430 wordt de Bourgondische hertog Philips de Goede (kleinzoon van Philips de Stoute) zelf ingehuldigd als hertog van Brabant, en ingehaald met blijde inkomsten in Leuven en Brussel. Hij stelt dan ook de belangrijke orde van het Gulden Vlies in. Zo wordt de kiem gelegd voor het beeld van het Bourgondische Brabant. Door het huwelijk van zijn kleindochter Maria met de Oostenrijkse kroonprins Maxiliaan gaat de macht over de Bourgondische landen, en dus ook over Brabant, uiteindelijk over in handen van de Habsburgers.

Brabant

Van 1106 tot 1406 is Brabant echter een zelfstandig gewest. Eerste hertog uit het Leuvense huis is Godfried met de Baard (1095/1106-1139) gaat zich hertog van Brabant noemen. Hertog Jan I van Brabant (1267-1294) is een van de belangrijkste hertogen, vooral vanwege zijn overwinning in de Slag bij Woeringen (1288), waarbij hij ook Limburg verwerft. Het blijft merkwaardig dat deze hertog niet opgenomen is in de canon van Nederland. Het Charter van Kortenberg is in 1312 een verdrag tussen Jan II en zijn onderdanen. Daarmee zijn de Brabanders het eerste volk dat in overleg de vorstelijke macht aan banden legt. Een uniek moment, de basis van ons democratische systeem. Daarmee heeft het Placcaet van Verlaetinghe eigenlijk Brabantse wortels.

Het verlies van zelfstandigheid in 1406 is voor het hertogdom Brabant verre van nadelig. Brabant vormt nu immers het hart van de Bourgondische (en later) Habsburgse Nederlanden.

De spreekwoordelijke prachtlievendheid waarmee de Bourgondiërs hun machtsaspiraties onderstrepen, valt samen met een tijd van economische voorspoed. Zodoende beleeft Brabant onder de Bourgondiërs en de eerste Habsburgers zijn Gouden Eeuw als een van de meest toonaangevende gewesten van de Nederlanden. Er worden grote rijkdommen vergaard, onder meer in de lakennijverheid en de handel. Kunsten en wetenschappen komen tot bloei, en de steden groeien uit in een aantal en een omvang die ongekend waren in Europa. Het hertogdom Brabant hoort dan evenals Italië tot de meest verstedelijkte gebieden van Europa. Een derde van de bevolking woont in steden met meer dan 5.000 inwoners. Antwerpen staat bekend als een indrukwekkende handelsmetropool. Brussel, waar de hertogen resideren in het hof van Brabant op de Koudenberg, fungeert als officieuze

Hertog Jan I

hoofdstad van de Nederlanden. In Leuven is vooralsnog de enige universiteit in de Nederlanden gevestigd en in 's-Hertogenbosch bouwt men met enthousiasme aan misschien wel de rijkste gotische kerk van deze streken.

In de laatmiddeleeuwse hofcultuur gelden macht en grootsheid als deugden. Gezag wordt gebaseerd op ontzag. De ambities zijn grenzeloos: het oude middenrijk van Lotharius moet herleven! Vorstelijke residenties tonen pracht en praal, de instelling van de orde van het Gulden Vlies hoort daarbij. Er is de weelde van het Bergse Markiezenhof, het kasteel van Wouw, de residentie in Brussel en het kasteel van Breda. De bloei van de kunsten met kerkenbouw, schilderkunst met Rogier van der Weijden en Jheronimus Bosch. En natuurlijk de muziek, met onder meer Jacob Obrecht. Onder Hendrik III van Nassau doet de renaissance zijn intrede, met het kasteel van Breda (palazzo in fortezza) en de kapel in de Grote Kerk.

Het grafmonument van Graaf Engelbrecht II van Nassau en zijn echtgenote in de Grote Kerk te Breda

Het einde van het hertogdom Brabant

In de loop van de zestiende eeuw komt deze bloeiperiode tot een eind. Door de opstand tegen het Habsburgse gezag krijgt de welvaart een gevoelige knauw en de daaropvolgende Tachtigjarige Oorlog zal het hertogdom Brabant zelfs finaal in tweeën scheuren. Nadien heeft het fenomeen 'Gouden Eeuw' in Nederland een andere connotatie gekregen. Maar nog altijd worden 'Brabants' en 'Bourgondisch' als samenhangende begrippen ervaren.

Tijdens deze levendige lezing, die de aanwezigen met de grootste aandacht werd gevolgd, wist Jan van Oudheusden ook het gevoel van een gezamenlijke Brabantse trots aan te spreken, nu de Brabantse geschiedenis in de vaderlandse canon onderbelicht is gebleven.

Voor wie nog meer wil lezen over de geschiedenis van Brabant, verwijzen wij graag naar het in 2004 verschenen standaardwerk 'Geschiedenis van Brabant, van het hertogdom tot heden', onder eindredactie van Jan van Oudheusden.

Vrienden- en vrijwilligersdag 6 oktober 2018

Reserveer deze datum vast in uw agenda!! De jaarlijkse Vrienden- en Vrijwilligersdag zal plaats vinden op zaterdag 6 oktober a.s.. Meer informatie over de locatie en het programma volgen in het volgende Vriendenbericht na de zomervakantie.

Publieksrondleidingen

Deze zomer worden er diverse publieksrondleidingen verzorgd op diverse bij onze stichting aangesloten landgoederen. Een greep uit het aanbod:

Voor wie de Vrienden- en Vrijwilligersdag 2017 niet heeft bij kunnen wonen, is er een nieuwe kans om nader kennis te maken met **Kasteel Heeswijk**. Kasteel Heeswijk kent een bewogen geschiedenis die terug gaat tot het jaar 1080. Het is in de loop van de eeuwen veelvuldig verwoest en herbouwd. De huidige vorm dateert uit 1835, het resultaat van een grondige verbouwing en uitbreiding naar de wensen van André, baron van den Bogaerde, de eerste Gouverneur van de Koning, die van Kasteel Heeswijk z'n woon- en werkpaleis maakt.

Iedere dinsdag-, woensdag-, donderdag- en zondagmiddag kunt u onder begeleiding van een gids een rondleiding volgen. Deze duurt ongeveer één uur.

Voor meer informatie: www.kasteelheeswijk.nl.

Een rondleiding onder leiding van een deskundige gids door **Kasteel Heeze** neemt u mee langs de belangrijkste bezienswaardigheden: de prachtige wandtapijten in de grote en kleine salon,

het unieke bad in Romeinse stijl en het authentieke interieur van een slaapkamer. Ook zult u kennis maken met de opmerkelijke bouw-

geschiedenis van het kasteel en de geschiedenis van zijn bewoners. Deze rondleidingen worden iedere woensdagmiddag en zondagmiddag verzorgd en duren ongeveer één uur.

Voor meer informatie:

www.kasteelheeze.nl.

Landgoed Bouvigne is een historische buitenplaats aan de zuidkant van Breda, waar we al eerder voor onze Vrienden- en Vrijwilligersdag te gast waren. Het landgoed dateert uit de vijftiende eeuw en bestaat uit een sprookjesachtig kasteel omgeven door drie bijzondere tuinen en een boomgaard. De prachtige tuinen bij het kasteel zijn het bezoeken meer dan waard. Geïnspireerd door de mode van die tijd, vindt u op het landgoed tuinen uit Frankrijk, Engeland en Duitsland. In 2010 is ook de boomgaard, die oorspronkelijk aan de zuidzijde van het landgoed lag, in ere hersteld.

De open dag voor de kasteeltuinen vindt plaats op 19 augustus a.s.. Tijdens de Open Monumentendag op 9 september zijn niet alleen de tuinen te bewonderen, maar is er ook een rondleiding door het kasteel.

Voor meer informatie: www.landgoedbouvigne.nl.

Dit jaar worden op **Landgoed Mattemburgh** nabij Bergen op Zoom twee nieuwe themawandelingen aangeboden.

Tijdens de wandeling 'Pückler op Mattemburgh, uniek in Nederland' wordt verteld over de landschapsarchitect, schrijver en levenskunstenaar Herman Furst von Pückler- Muskau die in 1785 werd geboren in het Duitse dorp Muskau en in de tweede helft van de 19e eeuw op veel

landgoederen in Nederland en België de planten mozaïeken liet aanleggen. Op Mattemburgh is het enige overgebleven Furst Pückler bed in Nederland te bewonderen. Deze rondleiding vindt plaats op zaterdag 21 juli en op woensdag 9 augustus a.s. Het 'Rondje van de graaf' wordt gelopen in de onmiddellijke omgeving van het huis en de tuin en onderweg worden historische bijzonderheden verteld over het landgoed en de omgeving en anekdotes over de bewoners van het landgoed en inwoners van

Woensdrecht. Deze rondleiding vindt plaats op woensdag 22 augustus a.s.

Voor meer informatie: www.brabantslandschap.nl/actueel/activiteiten.

Het bestuur van de Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen wenst u een fijne zomer!

COLOFON

Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen
Woudrichemseweg 38, 4286 LB Almkerk
tel. 0183 400 533

Kijk voor meer informatie op: www.brabantselandgoederen.eu

info@brabantselandgoederen.eu